

# KŘESŤANSKÉ LISTY A KUSŮV LID

časopis Národní jednoty československých Protestantů v Americe a v Kanadě

Ročník LXV (XXIV)

Chicago, Illinois Listopad (November) 1963

Číslo (No.) 11

Reentry of Second Class matter at the Post Office at Taylor, Texas. Acceptance for mailing at a special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 11, 1918.

Jan Novák:

## Kudy jdou dějiny

*Učili nás*

*že dějiny kráčeji po slavných hlavách*

*Alexander Veliký*

*jeden schod vzhůru*

*Kl'opatra*

*druhý*

*Napoleon*

*třetí a tak dál*

*(a v pozadí zní chorus*

*nebo vyhrává dechovka)*

*Ale teď vím*

*že se dějiny tichounce kradou*

*za deštivých nocí*

*ztracenými vřtami*

*prohranými bitvami za spravedlnost*

*čistými zahradami*

*zázračných otázek dětí*

*A mří*

*domů*

## Přemáhej v dobrém zlé

*"Nebud'te opatrní sami u sebe. Žádnému zlého za zlé neodplácíte, opatrujce dobré přede všemi lidmi, jestliže jest možné, pokud' na vás jest, se všemi lidmi pokoj majíce. ne sami sebe mstíce, nejmilejší, ale dejte místo hněvu; nebo psáno jest: Mně pomsta, já odplácím, praví Pán.*

*A protož lašné-li nepřítel tvůj, nakrm jej, a žitné-li, dei mu pít. Nebo to učině, uhlí řečavé shrneš na hlavu jeho. Neboť se přemoci zlému, ale přemáhej v dobrém zlé."*

*Řím. 12:17-21*

Apoštol v těchto verších mluví o tom, jakým způsobem máme a můžeme přemáhat

zlé. Totiž to zlo, které je mezi lidmi, to, které si lidé navzájem působí: křivdy, protivnosti, nenávisti, ničení, hubení — to zlo lidské, které je mnohem ničivější a tíživější než všechno zlo přírodní, jaké je lidským údělem; to zlo lidské, které plyne z lidské hříšnosti, zloby, hněvu, sobectví. Jak je přemáhat, jak potírat?

Na to si lidé ode dávna odpovídali: to-muto zlu lidskému se musí překážet a bránit, ono se musí kazit, stavět mu hráze — a musí se trestat. — Trestat na zastavení a obranu — trestat na odstrašení a musí se trestat proto, aby se jakoby vyrovnal jakýsi nesmírný účet viny, aby se dostalo zadostiučinění nevinně trpícím, aby bylo uvedeno v rovnováhu mravní vědomí lidské, vyšinuté a otřesené pohledem na nekažené a netrestané zlo lidmi páchané. O této poslední potřebě jakéhosi mravního vyrovnání trestem se někdy nachybuj — obyčejně v klidných a "normálních" dobách, kdy je nějak těžko uvěřit, že vskutku existuje také skutečné zlo, skutečný hřích, kdy je sklon všechno zlé vysvětlovat jen jako osobní nebo společenské onemocnění a kdy proto převládá myšlenka, že tresty jsou sníše jen zábranou a léčbou než pokusem o jakési nadzemské mravní vyrovnání. Ale jakmile lidé učiní zkušenost o skutečném, na tělo jdoucím, nezakrváceném, křiklavém zlu, tu se jim hned ujasní, že toto zlo "vo'á do nebe" a tu hned začnou vo'at po trestu co možná velikém a velkolepém, aby jim zlo mohlo být pomstěno a aby tím byla uvedena rovnováha do mravního vědomí lidského.

Tento stav věcí Písmo svaté — a v něm i výrok našeho apoštola — vidí velice dobře a přinomíná jej těm lidem a těm dobám, které si nechcejí přimstít vážnost zla a které proto nechťejí rozumět oné potřebě mravní rovnováhy. Apoštol cituje místo ze Starého

## KŘESTANSKÉ LISTY A HUSŮV LID

Christian Journal and the People of Hus  
Křestanské Listy 1898 Husův Lid 1940

Vychází měsíčně. Vydává Národní Jednota  
Československých Protestantů v USA  
a Kanadě

Published monthly by the National Union of  
Czechoslovak Protestants of America

Redaktor (Editor) ..... J. P. Tatter

2655 Locust Street Denver 7, Colorado

Články, zprávy pro časopis a knihy k recenzi  
posílejte na redaktora.

Za své příspěvky odpovídají autoři sami.

Předplatné — Subscription \$2.00 per year.

Předplatné, milodary na časopis, jakož i příspěvky Jednotě . . . k podpoře strádajících uprchlíků, dětí a nemocných, zasílejte laskavě na adresu pokladníka Jednoty:

Mr. John Opie, 4800 South Hoyne Ave.  
Chicago 9, Illinois

Return address Adresa Administrace  
4800 South Hoyne Ave., Chicago 9, Illinois

Zákona, z knihy Deuteronomia (32,35) o tom, že Pán, Hospodin, Bůh, jest mstítel, který oplácí viny a hříchy svých nepřátel; je to v oné kapitole Deuteronomia řečeno velice jasně. A hned o několik veršů dále apoštol (Římanům 13,5) mluví i o tom, že tresty musí konati i lidé, že pro řád mezi lidmi tu musí být vrchnost, která nese meč k strachu zle činícím, ano k pomstě nad těmi, kteří zle činí.

To všechno apoštol vidí a jasně říká. Ale — a je to podstatné a veliké "ale" — tento poukaz na pomstu a trestání mezi lidmi, ano ani onen poukaz na mstivost Boží není to jediné, není to první ani poslední, není to nejvyšší, nad musíme pamatovat. Nad tou rovinnou, v níž se musí dít soudy a tresty mezi lidmi, nad tou rovinnou, v níž mravní vědomí lidské si žádá vyrovnání a rovnováhy pomocí viditelných trestů, je ještě jiná, vyšší rovina, kde se věci mají velice jinak. A tato rovina je neznámena nenomenutím: "Ne sami sebe mstí, neimi'ejší!"

Ano, o to nejprve jde. Potřeba onoho mravního vyrovnání, a také nutnost, aby se v lidské společnosti uplatňoval trestní řád, mající v lidské předstírané neochotě upozorňovat na svatost věčných řádů Božích, to jest jedna věc. A to je správné. Ale což když,

člověče, mstíš sám sebe? To už je jiná věc! Jsi soudce ve vlastní věci; velmi hořší mravním rozhořčením a zápallem — anebo snad jen svým velmi lidským hněvem a touhou dopomoci k uplatnění ne věčnému řádu pravdy a práva, nýbrž sám sobě: svému pocitu křivdy, svému hněvu, své mstivosti? To dvojí má k sobě snad blízko — ale není, není to totéž! Kdo takto "mstí sám sebe", kdo se takto dá unést svým hněvem, svou pomstychtivostí, svou touhou, aby se kolo obrátilo a teď aby on mohl konat to, co dříve musil trpět — kdo takto činí a smýšlí a tím se dává unášet, ten jistě není "Boží služebník k dobrému", který svou službou pomáhá utvrzovati mezi lidmi řád a tedy přemáhati zlo, nýbrž ten nyní svým činem zlo opakuje, rozmnožuje, potvrzuje, říká k němu své "ano". Ten se dal přemoci zlému, a nyní jen prodlužuje ten dlouhý a strašný řetěz zla mezi lidmi, prohlubuje jejich odcizení a rozbití všech vztahů mezi nimi — a ovšem uvozuje nyní na sebe, ano na sebe tu pomstu, kterou ví, že ne ten jediný spravedlivý a všechno vidící Mstitel.

Touto cestou to nejde. A proto apoštol prikazuje "dát místo hněvu (Božímu)", složit pomstu na něho, který všechno spravedlivě a morálně řídí; a ovšem, tresty a pomsty mezi lidmi, pokud musí být a (zajisté musí, to se v epistole jasně říká), konat bez vášně, bez radosti, jako nutnou, ale trnkou povinnosti. A hlavně: vědět, že ani takovými nutnými příkazy, nevášnivými a nemstychtivými tresty se zlo doopravdy nenemůže. Nýbrž se nemůže jen tehdy a tím, když se bude "přemáhati v dobrém zle". Onen řetěz zla se neměsítně tím, že se na něj odnoví vlastní vášně a zlobou: tím se ten řetěz jen prodlužuje a stává se těžkým k nesení. Nýbrž jen tím se onen řetěz může ukončit, jen v tom může být přelom světla naděje, když se vášně sloučí a uslechne to, co říká apoštol tak jasně, že není potřebí dále vykládat:

"Žádám zlého za zlé neodplácet, onatřice dobrá nřede všem lidem, jestliže jest možná, pokudž na vás jest, se všemi lidmi pokoj majíce, ne sami sebe mstíce, neimi'ejší . . . A protož, laňní neofitel tvůj, nakrm jej a živěti daj mu níti . . ."

To je tak jasné, bratři a sestry — co k to-

mu přidávat? Zlo se přemůže jen tím, že se nedělá, že se s ním jednou skončí, že se řekne: dost! Ach ano, ti, kteříž na sebe uvalili hory viny, budtež potrestáni se vši věčností a s neklidnou přisností oním mečem, ježž nese vrchnost od Boha, jako jeho služebnice k dobrému. Ale o nepříteli, ano i o tom, jenž je pod trestem, platí: nákrm, dej mu pít, a nepřemýšlej, jak bys mu odpřátl jeho zlé zlem dostatečně zlým, možno-li snad ještě horším, nýbrž "opatruj dobré" a "pokudž na tobě jest, se všemi lidmi pokoj měj."

Bratři a sestry, je to v mnohém směru tvrdá řeč — "kdož ji může slyšeti?" Závistě, je tomu tak. Ale nemůžeme si pomoci, takto a ne jinak to zní v našem textu, a není to jen nějaké lpění na jednom místě nebo na jednom slovu — takto a ne jinak to zní z celého Nového Zákona; kdyby toto nemělo být pro nás závazné — pak nic není pro nás závazné. To se rozumí, že nás napadnou všeho druhu otázky a námitky. Co z toho vzejde, když půjdeme po cestě apoštola ukázané? Zdálo by se, že tato "metoda" (jak se tomu říká, ať neide vlastně o žádnou metodu) bude mít úspěch? Co nepřítel učiní, když k němu přistoupíme tímto způsobem? Neznám-li toho, neobráti to proti nám?

Podívejme se opět do našeho textu. Apoštol sám, když o tomto uvažuje, má v tomto směru zřejmě i své naděje. Tvírou naznačeny oním slovem: "Nbo to učině, vší řečavě shrneš na hlavu jeho." Je to sice slovo dosti temné, ale jeho smyslem patrně je právě naděje, že se nenáhlí projevem pomoci může dát pohoda, ohmáknut, nřívět k pokání, že to může být cesta k dorozumění a pokoji. Má i své tyto naděje — ale navrhuje je za jistoty. Myslí a mluví střídavě a nřívěje přitom, že se tento "methodou" naisto dosáhne úspěchu. Vedle nadějí má také obav a zřejmě počítá s tím, že může i tato cesta cíle minout. To je i své naznačeno jeho rozvahovacími výhradami: jestliže jest možné, pokudž na vás jest . . . Jistě je pravda, že dorozumění a odpuštění záleží na obou stranách, a že je to něco nesmírně vzácného. Apoštol nečiní žádné lehkovážné sňhy.

Ale — to je důležitá — je to jediná cesta. Jiné cesty není. Nepřemůže-li se zlo v do-

brém, nepřemůže se vůbec, jen se bude dál rozrůstat v nových a nových podobách a bude působit nové hory křivd a nové neřestí a sly. Je možno se příkladem apoštolovým neřidit, je možno se dát přemoci zlému. Ale tím se docela jistě nic nevyřídí, nýbrž se jen spěje k tomu, aby poslední věci byly horší než první. Dejme pozor: ani v tom smyslu, ježž ten, kdo se dá přemoci zlému, má na mysli, se nic nevyřídí, mravnímu řádu vesměrnému se platnost nezjedná a pokoj od nepřítelů se nezabezpečí. Tato cesta neuposlechnutí příkazu apoštola a příkazu Ježíše Krista! . . . má konec zajištěný. A je to konec zlý. Cesta apoštola, cesta Ježíše Krista má však naději. Nemůžeme chtít předem jistotu úspěchu, nemůžeme se na tuto cestu dát jen pod tou podmínkou, že se úspěch dostaví najisto a hned a tak, jak se nám zdá potřebným. Kdybychom se na tuto cestu chtěli dát jen pod tou podmínkou, pak bychom se na ni vůbec nedař. Neboť na tuto cestu se můžeme dát jen u víře, ne u vidění.

A zde jsme u vlastního jádra toho, co nám tu apoštol praví. Neříká to v těchto verších výslovně, a proto jsme o tom dosud nemluvíli výslovně ani my. Ale je to stále v pozadí, a je to dno celou souvislostí epistoly, z níž je náš text vyňat. A musíme nakonec tuto souvislost ukázat.

Totíž: tento příkaz má smysl proto a jen proto, že je tu Boží milosrdenství. To Boží milosrdenství, které je zjeveno v Ježíši Kristu, v jeho kříži. To Boží milosrdenství, sržce něž nás zneštol právě na počátku této dvanacté kapitoly epistoly k Římanům prosí a napomíná, abychom vzdávali těla svou oltář živou, svatou, Bohu libou, rozumnou službu svou a abychom se nepřinadobňovali světu tomuto. To Boží milosrdenství, v němž Bůh hřěšníkům, jimiž jsme všichni bez naší zásluhy odpuštěl naše viny a přičítá nám spravedlnost Kristovu. To Boží milosrdenství, v němž Bůh nám každému uděluje naši míru viny a spojuje nás v jednotu těla své církve. To Boží milosrdenství, v němž On dává Ducha svého na všechné tělo a chce všechny věci učiniti nové.

Protože zde toto milosrdenství Boží iert, protože víří, že je nám zvěstováno, že imo je, byť i vřou iakkoli křehkou a plnou nedověry, přece jen přijali a z něho žijeme —

proto má smysl, aby nám bylo přikazováno právě to, co nám prikazuje apoštol, proto má smysl, abychom byli voláni neodplácet z'ého za z'é, nemstít se, krmit a napájet nepřátele. On, tento milosrdný Bůh, to prikazuje; On, který je mocen obměkčit srdce naše, ale také i srdce nepřitele, On, který zbořil zed' dělicí Židy a pohany na různu a může bořit i všechny jiné zdi mezi lidmi. K tomuto mi'osrdnství Božímu se odvoláváme, jemu se svěčujeme, na ně cestu svou uva'ujeme a v ně naději svou skládáme, když slyšíme a podrobujeme se této zvěsti apoštolově, tomuto prikazu Ježíše Krista.

Že je to čekání na zázrak? Jest — na ten nejvyšší, a na němž stojíme v celš své víře nejvyšší, a na konec vlastně jediný zázrak, který je obsahem Písma a na němž stojíme v celé víře, to s'ovo, jenž jsme přijali, v němž i stojíme, skrze něž spasení b'efeme" — leč bychom nadarmo uvěřili: čekáme na zázrak zmrtyvýchstání Páně, na zázrak nového života, na zázrak nového počátku, na zázrak skutečného a hřích přemáhajícího odpuštění. Je to zázrak, že tu vůbec sami můžeme stát před obličejem Božím — neboť jak bychom

chtěli ostát, jak bychom si chtěli snad svými zásluhami odůvodnit, že jsme do konce nevyhnuli a nebyli shlazení od tváře Páně, kdybychom nechtěli čekat a spoléhat se na tento zázrak? Na čem jiném bychom chtěli my, na čem jiném by chtělo celé pokolení lidské stát, ve jménu čeho ostát, kdybychom chtěli odmítnout očekávání na tento zázrak? A tak uvěříme, bratři a sestry: není to Písmo svaté, není to apoštol, není to Ježíš Kristus, který neví jaké důsledky budou mít jeho prikazy: jsme to my se svou velikou rozumností a opatrností, kteří nevíme co činíme a chodíme cestami b'udu a smrti. A tak to poslední, čím nám tento text apoštolský promlouvá, je to, co stojí na jeho počátku: "Nebud'te opatrní sami u sebe"—nebud'te iisti svou vlastní rozumností, nechtějte ji stavět proti moudrosti s'ova Božího, spolehněte se na ně, přijměte s dětinnou myslí to, co On vám prikazuje, uvěřte v chudobě ducha a v čistotě srdce, že On výborně ví, co praví, a že jeho cesty jsou ku pokoji a k spasení všechněm, kdo je ochotně a pokorně přijmou. —JBS.

František Jaromír Bílek:

## Můj profesor církevního práva

(Několik osobních vzpomínek na pana profesora Dra. Františka Bednáře.)

Vzpomínky na osobnost pana profesora Bednáře jsou úzce spjatý s budováním vysokého učeliš't pro protestantské bohoslovce v naší drahé Československé republice.

Bylo tomu letos v říjnu 37 let, kdy jsem vstoupil jako řádný posluchač na Husovu čl. evangelickou fakultu bohosloveckou v Praze. Tehdy jsem byl překvapen svobodomyšlným duchem této vynikající theologické instituce, která stála vysoko nad pedantickým prostředím tehdejší střední školy.

V čele profesorského sboru Husovy fakulty zářilo trojhvězdí přátel studující mládeže: děkan Ferdinand Hrejsa a profesori František Žižka a František Bednář.

Znal jsem pana profesora Bednáře již z několika kulturních večerů, pořádaných pro mládež československých sborů evangelických ve vnitřní Praze. — Zvala mne k recitaci básní, starších i moderních českých básníků,

zvěčnělá spisovatelka (sestra klimentského sboru) paní Antonie Kučerová-Fischerová, která zdramatisovala Karafiátovy Broučky. Obvykle sedával v čele těchto kulturních večerů p. senior Souček. Velebně působil a bílá hlava tohoto ušlechtilého starce s jeho mírným, pomněnkovým, zrakem. Po jeho boku sedával pan profesor František Bednář.

Vzpomínám, jak jsem jednou skončil recitaci Wolkerovu "Bařady o námořníku." V sále bylo h'uhoké ticho. Posluchači se vmysleli do odhodání Mikuláše: odejít na opuštěný maják, vztážený na skalisku urostřed lečícího rozhouřeného moře. Básník končí baladu pěknou myšlenkou, že na této samotě bude s Mikulášem Bůh. — Všiml jsem si, že po skončení potlesku pan profesor Bednář horlivě něco na panírek a když byla upoutaná pozornost obecenstva proslovem paní spisovatelky, ten napřík hyl vtisknut do svých rukou. Četl jsem v něm: "Nemohl byste být tak laskav a zarecitoval nám někdy také nějakou Rokytovu báseň?" — Usmál jsem se na slovnitého žadatele a pokynul hlavou. Když onšt program večera došel k mému číslu, prohlásil jsem: "Na přání uni-

verzitního profesora, pana Dra Bednáře, přednesu nyní báseň "Hlas Kristův" od básníka Jana Rokyty." Byla to báseň, kterou mi vepsal náš znamenitý evangelický pěvec do mého památníku a kterou jsem se hned naučil nazpaměť. Získal jsem ji zásluhou bratra Karla Reichla, nynějšího biskupa jednoty Bratrské. — Pan profesor Bednář po skončení recitace se netajil svým pohnutím i radostí nad promptním splněním jeho přání.

Když jsem vstoupil na fakultu, měl jsem tam již příznivce a také úsměv pana profesora Bednáře a pokynutí jeho hlavy při zahájení z estrády profesorské patřil mně.

Přednášky začaly v Klementinu a obvykle se střídaly tak, že prvním přednášejícím byl profesor Ferdinand Hrejsa, druhým Dr. František Žilka, načež jako třetí docent, nastoupil ke katedře prof. František Bednář. Svůj obor ovládal s obdivuhodnou znalostí a přednáškám věnoval energii celé bytosti.

Mne, jako vysokoškolský učitel upoutal zvláště ve svém církevně právním semináři. To byly rady otce synům — a to pečlivého otce, který velmi úzkostlivě dbal, abychom jako budoucí matrikáři si odnesli do praxe pevné theoretické znalosti.

Vzpomínám jak procházel po posluchárně se dvěma matričními formuláři v rukou a jak nevynechal ani jeden posluchačský stolec, aby udělil každému studentu církevně-právního semináře svoje připomínky k přednášenému předmětu.

Jeho přáním též bylo, abychom nezapoměli na jeho seminář až budeme ve své duchovenské praxi, abychom přišli a m'adším kolegům pověděli o svých speciálních matričních případech.

Jako m'adý duchovní, krátce po absolvování Husovy fakulty, byl jsem přidělen do pražské Zemské porodnice. Tam byla ovšem matriční praxe jedinečná. Když se o mém působení v porodnici dověděl můj profesor církevního práva, pozval mne do Klementina a tam si mne "vyzpovídal" se zájmem nadšeného odborníka. Mohl jsem ho tehdy "oslnit" případem, který byl předmětem zájmu všech porodnických klinik a který náhodou patřil do mé matriky narozených. Narodilo se totiž jedné matce robátko po 14ti měsících po početí. Lépe řečeno: Byl vvoperován zkamenělý plod nezjistitelného pohlaví. — Dále jsem podával svému profesu zprávy o

legitimacích nemanželských dětí u vrchních poručenských soudů.

Zvláště při sdělování mé aktivity v případě jednoho tvrdosijného otce si pan profesor Bednář přisunul svoji židli blíže k moji a sledoval každou právní nuanci se zájmem, s nímž jsem se ani u odborných soudů nesetkal. Musel jsem tehdy do detailu vyprávět, jak jistý pan učitel si oblíbil zdravím kvetoucí děvče ze solidní rodiny a když jejich známost nebyla bez následků, dotyčná dívka žádala snoubenec, aby se s ní před narozením dítěte oženil. Pan učitel odkládal svatbu z týdne na týden, známost nepřerušil a dítě se narodilo. Při křtu zdravého a krásného chlapečka jsem slíbil mladé mamince i její rodině, že se postarám, abych přinutil otce, aby dal novorozenátku své jméno.

"No, a co jste podnikl, abyste mohl splnit svůj těžký slib?" tázal se mne pan profesor Bednář. "Vyzval jsem pana učitele k návštěvě, abych ho po dobrém získal k důležitému životnímu rozhodnutí a ke splnění závazku vůči matce i dítěti. Zatím jsem zdržoval oznámení nespornému oddělení okresního soudu. Když mi ale při druhé návštěvě nemanželský otec odmítl vstoupit v manželství s matkou svého dítěte, oznámil jsem případ soudu. K soudnímu řízení byla pozvána matka dítěte i pan učitel. Čekalo se na příchod mladého otce, který se však nedostavil. Mezitím obvodní lékař požádal telefonicky soudní komisi na místo neštěstí, kde se jistý m'adý člověk potloukl na motorce. Dívka prohlásila, že se jistě jedná o jejího snoubence.

Za chvíli se skláněla nad ním u silničního příkopu a tehdy zraněný poznal cenu své milenky. Stała se jeho ošetřovatelkou, andělsky se o něho starala a když se po čase uzdravil, měla jeho tvář stopy havarie. Děvče ho mělo opravdu rádo, nevadila jí pokřivená brada a ústa ženichova, ani jeho zjizvená tvář. Jen když její synáček měl tátovo jméno. — Legitimaci tohoto kloučka hnal jsem u úřadů k urychlenému vyřízení. Zvláště osobně jsem v tomto případě intervenoval u Zemského úřadu v Praze.

Dobrý pan profesor Bednář mne tehdy, po skončení mého referátu, odměnil slovy: "Mám z vás velikou radost, můj drahý ma- (Dokončení na str. 170)

## Otakar Odložilík: Jednota Bratrská a reformování francouzského jazyka.

## 54. Komenského spolužák

V té době, kdy Komenský dozrál k vyšším studiím, Ženěva neměla té přitažlivosti, kterou se vyznačovala za Bezova života. I pro praktické důvody byly německé školy v reformované oblasti vítanější. Bylo tam blíže než do Švýcar, obzvláště do francouzských oblastí, a s lidmi se bylo možno porozumět také o něco snáze.

Na počátku jara 1611 dospělo do Herbornu šest mláďenců, kteří se 30. března dali zapsat na vysokou školu. Jeden z nich byl Jan Amos z Nivnice, později lépe známý jako Komenský, druhý Jan Litomil z Litomyšle. Komenský měl devatenáct let, Litomil byl o rok mladší. Není jasné, jestli se sešli už doma a putovali společně, či až na místě. Cestování ve skupině bylo pohodlnější a bezpečnější.

Jak Komenský, tak Litomil poslouchal mladistvého profesora filosofie Jana Jindřicha Altsteda, odchovance basilejského Amada Polana z Poanadorfu. Připravili za jeho vedení veřejné disputace. Když byl Litomilův nárys metafysiky (*Metaphysicae brevissima deíneatio*) roku 1612 chystán pro tisk, napsal k němu Komenský pochvalné verše a označil se za předraženého přítele autora. Altsted přál oběma studentům. Měl z dřívějšího spojení s českými zeměmi, jak vysvětluje z toho, že jeden ze svých spisů věnoval Karlovi I. z Jerotína, druhý zase Jiřímu z Hodic.

Zatím co Komenský udělal v Marburku jenom nedlouhou zastávku, Jan Litomil se tam dal zapsat roku 1612 na vysokou školu. Záznam v univerzitní knize neudává den a měsíc. Za to se z něho dovídáme, že Litomil byl členem družiny Karla a Maximiliána z Kounic. Napsali jsme výše, že oba hoši studovali od 1. ledna v Herbornu. Je možné, že Litomil vstoupil do jejich služeb už tam. Jinými členy družiny byli dva členové nižší moravské šlechty Jan Richter ze Sudic a Theodor Gedeon Kotvrdovský z Olešničky. Urozené pány doprovázel Samuel Trávníček ze Strážnice.

Nevíme zatím, jestli všichni zůstali v Marburku více než několik měsíců. Datum, kterého se zase můžeme zachytit, je 25. února 1618. Tehdy učila ženevská universita Janu Litomilovi hodnost doktora bohosloví. Stalo

se po obhajobě these, která se konala 14. února a při níž předsedal profesor bohosloví Theodor Tronchin. Litomilův projev, napsaný *Disputatio theologica de Sacra Scriptura*, vyšel v Ženěvě ještě téhož roku. Tenká knížka o dvanácti stranách měla věnování panu Maximiliánovi z Kounic a Janu Richtrovi ze Sudic. Našel jsem výtisk v *Bibliothèque de la Société de l'histoire du Protestantisme Français* a hodnou chvíli jsem si v něm listoval. Je to vzácná památka, protože málokterý ze studentů h'ásících se k Jednotě, dospěl ve studiích až k doktorátu bohosloví.

Pokouším se vyplnit dlouhou mezeru mezi marburským zápisem a ženevskou promocií několika dohady. Starší z Kouniců, Karel, asi dlouho nestudoval a vrátil se domů, možná s Kotvrdovským. Maximilián s Janem Richtrem a Litomilem setrvali pohromadě až do promoce a proto jim byla knížka věnována. Jejich jména však nebyla zjištěna ani v příručce rektorově ani v knize se jmény a znaky. Nedostatek zápisu není věc obvyklá a bylo by možno uvést jiné případy. Dlouhá doba pobytu za hranicemi umožnila Litomilovi dovršení studií doktorátem. Jiní, jako Komenský, museli domů po kratší době, protože se neměli z čeho vydržovat na studiích.

Postupuji v dohadách ještě dál. Pověděli jsme si už svrchu podle zjištění Františka Frubého, že Maximilián z Kounic byl ve Francii po otcově smrti, když už byla jeho rodná země stržena do víru povstání. Sám jistě necestoval. Možná, že i tam měl za průvodce Jana Richtra a Litomila; za pouhou domněnku však nelze jít ro nedostatek svědectví.

Po Bílé hoře se cesty někdejšího svěřence a vychovatele rozdvojily a zřejmě se už nikdy nesešly. Maximilián si na přímluvu kardinála Dietrichštejna zajistil milost a uvázal se ve zprávu zbožň uheršobrodského. Jan Litomil, člen Jednoty a ženevský doktor, šel do vyhnanství!

Navazujeme na vypravování o Michalu Slavatovi, někdy také ženevském studentovi. K jeho jménu u data 29. září 1623 se v matrice levdenské university pojí několik českých podpisů. Jeden z nich, opravil-li se vydavatelova chyba, je Jan Litomil, zapisující se znovu na studium bohosloví. Jeho úkolem

bylo, tuším, bdít nad výchovou Michalova synovce Albrechta Jindřicha, hošíka tenkrát šestiletého.

Po několika letech se Jan Litomil dostal na universitu ve Franekeru ve Frýzsku. Týž den co on, totiž 27. dubna 1628, se tam dali zapsát pražský lékař Ondřej Habrvešl z Habrnfeldu a Václav Bojanovský odněkud z Čech, student bohosloví. Albrecht Jindřich Slavata v průvodu několika osob přišel do Franekeru až v září 1628.

Jan Litomil se vrátil do Leydenu po dvou letech a několika měsících. Měl nového svěřence Adama Jaroslava z Bubna, syna Jana ml. Varlejša z Bubna, muže na slovo vzatého ve vojenském umění. Adam Jaroslav a Litomil byli zapsáni 17. července 1630.

Jan ml. Varlejš z Bubna nebyl za hranicemi bez prostředků. Od roku 1625 s'oužil pod hrabětem Jindřichem Matyášem z Thurnu v Benátkách v hodnosti "nejvyššího" — dnes bychom raději napsali plukovníka. Měl jako druhá v téže hodnosti Pavla Kapliče ze Sulevic. S Thurnem odešel Jan Varlejš z Benátek do Dánska a později se oba připojili ke Gustavu Adolfovi. Jan z Bubna měl tedy z čeho přispívat na synovu výchovu a Jan Litomil měl aspoň přechodně postaráno o neveliký důchod.

V Nizozemí bylo hodně emigrantů, světských osob, duchovních i studentů. Jeden z nich byl Daniel Vetter, syn Jiřího Vettera-Streyce, průkopníka reformované nauky mezi Bratřimi. Litomil se s ním spojil a roku 1630 začal vydávat české knížky. Našli tiskárnu v Haagu a vydali tam 1630 v úh'edném svazečku to nejpotřebnější, Ža'my v přek'adu Danielova otce i s nápěvy; k nim připojeno Desatero, Věřím a Otče náš, summa katechismu a písničky k některým časům zvláštním. Rozptýleným členům Jednoty se dostalo knížky opravdu potřebné, jistě cenné. Za ní šla druhá publikace, kalíškové modlitby, k nimž vydavatelé připojili Blahoslavovu píseň o pokušení světa a těla. Třetí knížka, vydaná roku 1632, nebyla veskrze původní. Bylo to české zoracování modliteb Jana Avenaria Habermanna, rodáka z Chebu.

Z vydávání českých knížek v Nizozemí Vetter a Litomil věru nezbohatli. Vedlo se jim špatně a stejný úděl postihl jejich kraja-

ny na nizozemských vysokých školách. Jména čteme v dopise, který poslal roku 1632 leydenský profesor Jan Po'lyander duchovním správěm uprchlického sboru v Londýně s prosbou, aby strádajícím exulantům opatřili v Anglii trochu podpory. Na prvním místě uvedl Vettra a Litomi'a a hned za nimi básníka Václava Klementa Žebráckého. Jména čtyř studentů jsou povědomá znalecům dějin Jednoty, protože se jejich předkové uplatnili v duchovenské službě: Martin Fabricius, Zachariáš Cornu, Jan Felinus a Jan Cyril. Po'lyander připomněl na Jana Gaja, který žil v městě Campen a na dva studenty zapsané v Groningen, Jana Justina a Václava Ossicia, rodem z Hradecka.

Po'lyanderův list je poslední určitá zmínka o Litomilovi. Odjinud víme, že se jeho přítel Daniel Vetter ještě před koncem roku 1632 vrátil do Po'ska. Vedl potom v Lešně tiskárnu, která s'oužila Bratřím i příbuzným skupinám. Polské prameny Litomila nepřipomínají ani v Lešně ani jinde. Zůstal snad v Nizozemí, ale na zřetelnou stopu jsem zatím nepřišel.

#### 55. Jednota mezi jinými církvemi.

Za studia osobních příběhů, cest za vzděláním nebo jenom na zkušenou pořád se ozývá otázka, jaké vlastně bylo učení Jednoty. V čem se shodovala, v čem rozcházela s naukami, které vyznávaly jiné reformační církve? V knize Rudolfa Řičana Dějiny Jednoty bratrské, vydané roku 1957 v Praze, je o tom hodně poučení, obzvláště v pojednání O bratrské theologii, které napsal Amédéo Mo'nár. Tam tedy odkazujeme.

Od roku 1609 byla Jednota v postavení, jež ne'ze vystihnout jednou či dvěma větami. Chceme-li se trochu přiblížit jádru věci, musíme si uvědomit, že Jednotu držela pohromadě síla tradice, táhnoucích se až do polovice patnáctého věku a podložených pevnou vírou, že Jednota není jenom ztěsňením lidských představ a tužeb, nýbrž Božím dílem. Vrchní vedení bylo jednotné a nejčpe se projevovalo na synodách, o nichž, bohužel, právě z doby před Bílou horou je daleko méně zpráv než ze XVI. století. Bratři však nežili v jednom srovnání útvaru, což v tehdejších dobách mělo větší význam, než se jeví na první pohled. Jednota se zče'a zřetelně dělila na tři větve: českou, moravskou a pol-

skou. Když Bratři mluvili o té třetí a chtěli se vyjádřit přesně, rozlišovali polské oblasti a mluvili o Velkopolsku, Małopolsku a Prusích, mince Prusy řečené královské nebo západní.

V každé ze tří hlavních oblastí veřejné zákony měly svou povahu a své znění. V zemi české platil od července 1609 "majestát", listina vydaná králem Rudolfem II. Čeští stavové učinili ještě Porovnání, které bylo (nebo mělo být) uznáváno jako zemský zákon. Bratři čeští (myslíme obyvatele země české) se dohodli se stranou pod obojí, vyznávající Českou konfesi z roku 1575, o společné organizaci. Dohoda se vztahovala na složení konsistoře, univerzity a jiné instituce. Konsistoři předsedal vedoucí duchovní pod obojí jako administrátor; jeho náměstkem byl senior Jednoty. Roku 1609 byl k tomu úřadu určen Matěj Cyrus a po jeho smrti r. 1618 nastoupil Jan Cyrillus.

Ani po sbližení se stranou pod obojí a ustavení konsistoře nerozpustili Bratři starší organizace. V Mladé Boleslavi působil od roku 1609 jako senior Matouš Konečný, rodák ze Strážnice a někdy student wittenberský. V Brandýse nad Orlicí žil pod ochranou Karla st. ze Žerotína až do roku 1611 senior Jakub Narcissus a po něm se správy sboru ujal Jan Svatoš.

Na Moravě, která přešla roku 1608 pod moc arciknížete Matyáše, neměl "majestát" platnosti jako zemský zákon. Tam chránila náboženskou svobodu prohlášení Matyášova a ještě více skutečná moc evangelické šlechty. Bratři byli rozdělení na dvě oblasti, přerovskou a ivančickou. První stál v čele někdejší Žerotínovi za dvorního kazatele, kdykoliv zavítal na přerovský zámek. Druhou oblast řídil do roku 1612 Jan Cruciger a po něm Jiří Erastus.

Bratři v Polsku upravili svůj poměr k jiným stranám dohodou v Sandoměři roku 1570. Právní platnost měla t. j. konfederace varšavská z roku 1573. Měl se jí řídit i král, avšak Zikmund III (1573-1632), ač na ni přísahal, podporoval účinnou vnu katolictví, kdykoli se mu naskytla příležitost. Mnohem lepší záštitou než zemský zákon byla moc té šlechty, která se buď hlásila k reformované víře nebo k Jednotě. Polskými seniory byli

od roku 1612 Matěj Rybiński a Martin Gracián Gertich; po Rybinského smrti byl zřízen za seniora Jan Turnowski (Turnovius) někdy Ženěvský posluchač.

Na věrnosti a stálosti šlechty záleželo čím dál více. Česká konsistoř měla jako světské ochránce sbor direktorů a v něm byli za Jednotu Václav Budovec, Václav Vilém z Roupova a Děpolt Švihovský z Rýzmburka. Na Moravě měl první místo mezi bratrskou šlechtou Karel st. ze Žerotína. V Polsku přál Bratřím Rafael Lesczynski, pán Lešna a jiných zboží, vzdělaný v Basileji i v Ženěvě. Jiným ochráncem byl kníže Kryštof Radziwill s majetkem v Polsku i na Litvě.

Ze všeho, co jsme pověděli, je vidět, že Bratři jednáli pomalu a obezřetně a že nechtěli, aby Jednota naráz splynula se stranou pod obojí a rozplynula se v ní bez zřetelné stopy. Zdržovaly je nejenom zřetelné na odlišné poměry na Moravě a v Polsku, nýbrž i nejistota, jestli se dlo zbudované v Čechách po "majestátu", vskutku podaří. Nemálo také působilo přesvědčení, že Jednota, d'ouho vystavená vnitřnímu kolísání, dospěla k uspokojivému souboru své nauky, v němž blízké, jinde odlišné od České konfese z roku 1575. Ta byla příbuzná augsburskému vyznání, kdežto Bratři viděli čím dál určitěji své místo mezi církvemi reformovanými.

56. *Bratrské konfese před Bílou horou.*

Napsali jsme (v kapitole 6. Bratři mezi reformovanými), že Theodor Beza uvedl předáky Jednoty do rozpaků, když doporučil roku 1581, aby bratrské vyznání víry bylo zahrnuto do souboru Harmonia confessionum. Kniha by'a stažena z oběhu a lidé věci znali vedli Jednotu v patrnosti jako vnitřně příbuznou s církvemi vzešlými ze semene Calvinova.

Za nepolevujícího zájmu o náboženské věci vycházely knihy uspořádané jinak než Harmonia a určené k jiné potřebě. Měl jsem v Britském museu v ruce svazek Corpus et syntagma confessionum fidei, vydaný v Ženěvě roku 1612. Kdežto Harmonia měla vydávat svědectví o síle církvi reformovaného typu, Corpus byl spíše pomůcka ke studiu. Vydavatel do ní zahrnul bratrskou konfesi z roku 1535, a to podla latinského vydání r. 1558. Byla vedena mezi konfesemi augsburského



typu.

Bratřím pokaždé záleželo na tom, aby jejich učení a řády byly známy i mezi lidmi neznalými českého jazyka. Roku 1607 vydali pečlivě přehlednutý text své konfese česky. Podle toho vydání byly pořízeny překlady do němčiny a latiny a vydány roku 1612 v Herbornu. O tři roky později, roku 1615, dali Bratři vytisknout v Brémách stručný výklad hlavních článků víry, aby jejich souvěrci věděli, čemu se vyučuje ve školách. Vydání bylo pořízeno ve čtyřech řečech: řecky, latinsky, česky a německy.

Svazek Corpus et syntagma byl sestaven bez přímé účasti sboru ženěvských profesorů a duchovních. Ti začali brzo po jeho vydání připravovat nové zpracování Harmonie. Záleželo jim na tom, aby měli bratrskou konfesi v dokonalé úpravě a napsali o tom Karlu st. ze Žerotína.

Pan Karel tlumočil přání starším Jednoty. Z jejich porady vzešel dopis, daný 31. července 1614 na Karmeli, t. j. v Mladé Boleslavi. Nebyl podepsán jednou osobou, nýbrž "staršími církví českých a moravských podle vyznání Bratří pravé víry." Nevíme, kdo se zúčastnil porady na Karmeli. Nemohl při ní chybět Matouš Konečný a snad byl přítomný i někdo z Moravy. O polské větvi není zmínky. Řeč latinského dopisu do Ženěvy byla přímá. Bratři svolovali, aby jejich vyznání bylo zastoupeno v novém zpracování Harmonie a přidali k dopisu výstisk herbornského vydání. Připomínali při tom Bezovu poznámku, že cokoliv roku 1581 potřebova'o přesnějšího výrazu, může být pověděno lépe v novém vydání. Potom zněl dopis takto:

"Vzdáváme vám díky, ctihodní mužové, za to, že nás máte ve svaté paměti, a prosíme, abyste nás i v budoucnu uznávali za bratry, abyste nás měli v lásce a abyste ve svých modlitbách poroučeli církve naše Bohu. Ačkolí totiž nyní (Bohu buď věčná chvála), jak v českém království a moravském markrabství, tak v obojím Polsku a Prusích naše církev žije v pokoji, nepřátelé Boží a jeho pravdy ustavičně spřádají záměry, jak by rušili obecný mír světský i náboženský, a jak by zkazili českou dohodu o věcech víry a narušili svobodu veřejných služeb Božích. Pomáhejte nám tedy svými modlitbami a buďte ujištěni, že tutéž náklonnost k vám máme

dnes a budeme mít v budoucnu. Mějte se výborně, bratři v Kristu nejdrazší a co nejvíce vážení. Necht' Bůh zachová vás a vaše církve ve své pravdě, necht' vás ostříhá v pokoji a chrání ode všeho zlého."

Uplynulo několik měsíců, než ženěvští našli spolehlivého posla, kterému mohli svěřit odpověď starším Jednoty. Byla dána 16. března 1615 a rozběhla se do větší šířky než boleslavské psaní. Ženěvští připomínali počátky Jednoty a psali s uznáním o prvotních evangelia obrozujícího se v Čechách. Chválili konfesi, která jim byla doručena i za ducha, kterým byla prostoupena i za bedlivou úpravu míst v dřívějších vydáních temných nebo chybných. O tom, kdy vyjde nové zpracování Harmonie, není v dopise řeč. Podle všeho asi nevyšla do té doby, která nastala v Čechách, když se naplnily předtuchy nastíněné v listě z Karmelu do Ženěvy.

Výměna dopisů mezi Mladou Boleslaví a Ženěvou v letech 1614 a 1615 nezpůsobila těsnějšího spojení, než trvalo předtím po čtyři desítky let. Nikde není stopy po další korespondenci mezi staršími Jednoty a sborem ženěvských duchovních. Slušelo se však dáti oběma kursům něco místa, protože dřívějším badatelům nebyly známy. Lze z nich vésti důkaz, že obě strany se k sobě hlásily bez výhrad a bez obav, co vzejde jedné nebo druhé z veřejného osvědčení souhry v názorech i v postupu.

*Má-li svědectví křesťanské církve být účinné, pak je nutné, aby Kristovi vyznavači projevili ochotu žít den ze dne v přítomnosti Boží a pod vedením Ducha svatého. Síla křesťanského učení není v jeho slovních definicích, ale v pracující víře těch, kteří tomuto učení uvěřili a celý svůj život jemu podřídili.*

*Vážní komunističtí theoretikové si více a více uvědomují, že marxistický sen o vše-zahrnující universální spravedlnosti naráží na nepřekonatelné překážky, protože vážně nepočítá s každou jednotlivou duší. Skutečnost, že komunismus odduševnil život a postavil ho jen na pseudo-vědecko-technologicko-přírodní základnu, mu přinese jeho zkázu. Bez uznání a respektování duchovní osobnosti každého jednotlivého člověka, není možný trvalý pokrok.*

## MŮJ PROFESOR CÍRKEVNÍHO PRÁVA —

(Dokončení se str. 165)

trikáři. A až budete mít pane B. opět něco zajímavého, navštívte mne, budete velmi rád viděn a slyšen."

Naskytla se po čase opět příležitost, že jsem se se svým váženým učitelem setkal, a to v době t. zv. Druhé republiky na pražské ulici. Byli jsme tehdy všichni sklíčení mnichovskou tragedií a tak jsme byli všichni spoťoubčané jeden k druhému sdílnější a důvěrnější. Vzpomínali jsme tehdy s panem profesorem na krásná uplynulá léta naší republiky, plná nadějí v její rozkvět a další šťastný život, vzpomínali jsme na nenávratné chvíle na Husově bohoslovecké fakultě — pan profesor vsunul důvěrně svou ruku do mé paže a zabořil se mnou z hluché třídy na tišší nábřeží. Připomněl jsem mu též, že je tomu již tak a tak dlouho, ve své funkci děkana fakulty předsedal mé zkoušce z hebrejštiny a jak ani tehdy neopomenul pozdravovat svého oblíbeného lékaře, MUDru Jaromíra Nečase, mého strýce. A když jsme si na vše možné zavzpomínali, překvapil mne pan profesor Bednář svým právníckým zájmem: "Ve své církevní praxi nemáte opět něco matričně zajímavého?" — "Měl bych, spectabilis! — Potkal jsem nedávno člena své náboženské obce jak rozmrzený jde z nádraží. Svěřil se mi, že hodlá uzavřít sňatek s místní lékařkou, Židovkou. U okresního úřadu v Pelhřimově ho odmítli. Řekl jsem dotýčnému, chce-li se oženit, aby přišel se svou snoubenkou ke mně k sňubnímu protokolu, má-li ovšem všechny doklady v pořádku." — "Doklady jsou u okresního úřadu," řekl mi snoubenec. "Bez dokumentů nemohu nic podniknout," řekl jsem mu na to já. "Mně je nevydají," prohlásil ženich. "Tak mne dovez svým autem na úřad." Zajeli jsme oba ještě tentýž den do okresního města, kde mně vrchní komisař politické správy varoval, a bych se v podobných případech neexponoval, že by mně mohlo hrozit uvěznění. Doklady snoubenců mi nakonec dotýčný komisař vydal. Pro mne byla celá věc jasná. Abych zachránil manželský pár, zvláště nevěstu, požádal jsem o dispens od všech prohlášek Zemský úřad a tím jsem přesunul právní odpovědnost s beder svých na odpovědnost matričního oddělení Zemského úřadu. Ti již měli přímé direktivy od samého vyslance

německé říše, smutně známého Dra Eisenlohra. Sňatek snoubenců se odbyval ani ne za týden po mém setkání s ženichem. — "Naprostě správně jste jednal," dosvědčil mi tehdy pan profesor Bednář. A pokračoval: — "Přicházíme do dob velkých zkoušek všichni církevní právníci a na předním místě církevní právníci."

To byla moje poslední rozmluva s profesorem nad jiné oblíbeným.

Pan Dr. Bednář byl též autorem knihy, v níž shrnul platné zákony, předpisy, nařízení z oboru církevního práva a to s takovou pilí a zkušeností, že jeho práce vzbudila obdiv i u jinověrců a to i u universitních profesorů právnícké fakulty.

(Moje vděčná vzpomínka na vzácného profesora Husovy fakulty chce být jen projevem osobního vděku dávného posluchače na nezapomenutelného učitele, vědce a člověka.)

## ROZHLEDY . . .

Přemysl Pitter:

Po prvé v dějinách  
křesťanstva

V polovině července t. r. se konalo v Montrealu zasedání komise pro víru a řád při IV. konferenci Světové rady církví. Zpráva o této schůzi hlásí, že po prvé v dějinách křesťanstva promluvili vedle gen. tajemníka Světové rady církví a pravoslavného metropolity též kardinál římsko-katolický, arcibiskup montrealský. Na veřejném shromáždění přednášeli vedle protestantů též katolický kněz.

Jak vidno, nastala doba vážných rozprav mezi představiteli všech hlavních větví křesťanského kmene. Není však pravda, že se letos v Montrealu prvně v dějinách křesťanstva sešli zástupcové protestantských církví s římským katolíkem na téže platformě. Stalo se tak již 2. února roku 1948 v Praze, kdy ve velké dvoraně na Slovanském ostrově zasedli oficiální představitelé veškerých křesťanských církví a společností za týmž stolem jako rovnoprávní členové, s arcibiskupem Drem Josefem Beranem v čele. Ano i židovský vrchní rabín byl mezi zástupci vlády, parlamentu a mnohými jinými čestnými hosty. Dlouhotrvajícím potleskem přivítán

Jan Masaryk jako nositel jména všem nám drahého otce a jeho velkých humanitních idejí. Mezi zástupci církví jsme viděli po boku Dra Berana arcibiskupa moskevského patriarchátu Jelvěfereje, biskupa starokatolické církve, patriarchu Československé církve a představitele všech protestantských směrů z Čech, Moravy, Slezska a Slovenska. Některé církve měly společného m'uvčího na důkaz svého bratrského společenství.

Arcibiskup Dr. Beran zahájil shromáždění jménem církve své i řecko-katolické připomínkou jednoty prvních křesťanů, jež vyvěrala z pravé křesťanské lásky. Vytyčil trojí největší úkoly všech křesťanů: burcovati, pracovati a se modliti za uchování míru. Slovenský luterský biskup Dr. Ruppelt promluvil i za slovenskou církev reformovanou a za evange'lickou církev českobratrskou. Zdůraznil nutnost úcty ke každému národu kteréhokoli jazyka a ke každé složce národa kteréhokoli vyznání ve společné víře v jediného Boha a Pána.

Hluboký dojem vyvořala slova staříčkého seniora-biskupa Bratrské jednoty, jež promluvil i za českou a moravskou církev starokatolickou. "Pouze jediné je poddanství, v němž není ani strachu ani zárodku nejednoty," prohlásil, "a to jest poddanství Knížeti lásky a pokoje, jež osvobozuje od všelíké nenávisti a úzkosti."

Všech devět proslovů bylo neseno duchem bratrského dorozumění a bylo zářamováno společným zpěvem. V závěru přečetl arcibiskup Beran jménem všech společný manifest. Byl to přesvědčující dokument, jež byl výrazem upřímné touhy po míru a po udržení křesťanských, humanitních a demokratických zásad v naší zemi. Nemám, bohužel, originál manifestu a mohu citovat jen z překladu, podle něhož vyvrcholil manifest ve slovech: "Jakkoli různé jsou po'itické a hospodářské názory v lidské společnosti a mocensko-politické zájmy, žádá z těchto otázek nemůže být vyřešena násilím. Válka vede nevyhnutelně k ještě větší nejednotě a zhoubě." Manifest se však nespokojuje zjištěním, že vyvoření války — ať mezistátní nebo ob'anské — znamená neodpovědný zločin, nýbrž ztracuje i takovou situaci, v níž — i když zhraně mlčí — lidé se rozdělují do nepřátelských táborů a odmítají společnou duchovní, kulturní a hospodářskou spoluprá-

ci. Takovéto rozpo'čení vede k válce. Proto církve a náboženské společnosti v Československu vyzývají společně především vlastní lid, aby dal příklad pokojného řešení problému světových. V dalším volají k věřícím celého světa, aby spolu s nimi pracovali a se modlili za sbratření všech lidí. Církve se musí navrátit ke vzoru prvokřesťanské obce, jež se vyznačovala poslušností Božích příkázání a se nelekala žádných protitlstenství. V tomto duchu se obracejí československé církve na všechny vlády a státníky, aby jim připomněly, že jsou povinni dbát vů'e lidu, jež si přeje uchování míru, i když řešení vzájemných rozporů je sebetěžší.

Nejen budova na Slovanském ostrově byla do nemožnosti naplněna, nýbrž i celý ostrov a nábřeží byly zaplněny lidmi, kteří po dvě hodiny sledovali s napětím jednání, jež bylo přenášeno t'ampači. Takto se stala Praha dějištěm události, kdy skutečně po prvé v dějinách se věřící všech odrůd spojili v křesťanské demonstraci za mír a náboženskou svobodu. Ta Praha, v níž — také po prvé v dějinách — vzplanul žár křesťanské reformace a jež byla svědkem urputných náboženských bojů, po více než šesti stech letech zahřela novým nadšením, jež rozdělené bratry spojilo. Podnětem k tomu bylo nebezpečí boševismu, který se stále více zmocňoval všech pozic ve státě a hrozil násilím udusit i svobodu ducha a víry. Bohužel, demonstrace a manifest přišly pozdě — nepodařilo se již zabránit tomu, co komunisté mnoho let promyšleně připravovali. Nicméně tato dnes zcela zapomenutá manifestace bude jednou znovu oživena a se stane historickým mezníkem v dějinách národa i křesťanstva. A nebude smět být zapomenuto toho, kdo byl jejich iniciátorem a organizátorem. Byl to nedávno zesnulý profesor Husovy (nvní Komenského) evangelické fakulty Dr. František Bednář.

Manifestace měla být i povellem k množství praktických podniků, které měly jednotlivé církve a organizace zahájit. Tak na př. jsem byl jako člen výboru pražské župy Kostnické jednoty pověřen úkolem, vypracovati spolu s katolíky pořad společných vysílání v pražském rozhlasu. Nevěda, na koho se obrátit, napsal jsem přímo arcibiskupovi Dr. Beranovi a ten ke mně poslal svého zástupce,

profesora Dr. Alexandra Heidlera. Dr. Heidler mne navštívil v našem žižkovském "Milíčově domě". Předložil jsem mu návrh, podle něhož se měli stanovit řečníci z jednotlivých církví a náboženských společností, kteří by se střídali v pravidelných proslovech. Počítal jsem s tím, že katolíci jako početně nejsilnější složka budou zastoupeni častěji. K mému překvapení P. Heidler neuplatňoval početnost své církve, nýbrž zdůrazňoval jakost proslovů. Měli se tedy volit řečníci ne podle jejich náboženské příslušnosti ani církevní početnosti, nýbrž podle obsahu jejich poselství. Toto bylo pro mne nečekané gesto opravdu křesťanské snášlivosti, na něž nikdy nezapomenu a které se bohdá stane pro nás nebo naše nástupce vůdčí směrnicí.

Žel, k provedení našeho plánu již nedošlo — komunistický puč 25. února všecko zmařil. Nebyli jsme připraveni. Budeme stát opět nepřipraveni, až nám dá Bůh novou příležitost k společným úkolům?

## Neopustíš-li mne — nezahyneš

Jeden český literární časopis se posmívá českým spisovatelům v exilu, jejich potížím. To je neslušné. Je to neslušné — ale vysvětlitelné. Ode vždy, kdo cítil ubohost svého postavení, h'edal ještě ubožejšího, aby se nad něj vyvyšoval. Kdo sám ležel na zemi, ještě podrazil někomu jinému nohy.

Český literární časopis s monotónní arogancí cituje známý verš o vlasti: "Opustíš-li mne, zahyneš." To byl krásný verš, když jej napsal básník před půl stoletím. Od té doby jej olízlo mnoho jazyků a mnoho pochybných charakterů jej citovalo, až verš se stal dokonce poněkud protivným. Diktátorská, vraždící a žalařující vláda jej volala za těmi, kdo před ní prchali, aby se zachránili. Je naprosto nepravděpodobno, že ti, jež vláda po falešném procesu vedla na popraviště, by si byli pomysleli v poslední chvíli: ti tam v dálce, co odešli, zahynuli. Mnoho spisovatelů bylo ve vlasti ihned zničeno nejdůkladnějším způsobem. Bylo jim vzato právo uveřejnit jedinou řádku, vydat jedinou knihu, vydělat si peníze na živobytí jinak než v dolech nebo na stavbě údolní přehrad. Ale zároveň jim bylo říkáno: opustíš-li mne, zahyneš.

Po mnoho let se hraje s exulanty podivná hra. Ti, kdo nikdy nebyli komunisty, jsou obviňováni, že zradili komunismus. Zahynou. Zradili stalinismus. Zahynou. Vláda stalinismu v zemi byla nyní i všemi komunisty přiznána a odsouzena. Tu pak by to mohlo být dosti jasné: exulanti odešli, když v zemi uchvátil vládu stalinismus, jako nečouho před tím jiná vlna exulantů odešla, když v zemi uchvátil vládu nacismu. Mimochodem řečeno, také nacisti a jejich služebníci často citovali: opustíš-li mne, zahyneš . . .

Hlas onoho literárního časopisu, který se posmívá exulantským spisovatelům, není hlas z nebe. Je to hlas těch, kteří, poněvadž neodešli, na dlouhá léta zahynuli jako skuteční spisovatelé a přežili jako opisovači vládních direktiv. Roku 1956, když československá vláda viděla se nucena napodobovat kolísající postalinický směr v Sovětech a na chvíli vyvažala bojící se spisovatele, aby se přestali bát, jeden ze spisovatelů napsal slova, která krátce shrnují dějiny československé literatury za jedno desetiletí. "Vláda nyní od nás žádá," napsal, "abychom si počínali jako samostatně myslící občané. Není to snadné. Odvykli jsme tomu." Tak to tedy bylo, a račte sestoupit s kazatelnou.

Nyní, když kulturní uvolnění pokročilo, rojí se zpovědi spisovatelů, z nichž jasně vychází najevo, jak to vypadalo, když spisovatel neopustil vlast a nezahynul. Žádný ze zpovídajících se spisovatelů neodvází se nabídnout povídku o tom, jak z let stalinismu vyšel se ctí. Generální tón je kajcnost. Spisovatelé doma nemají čím se chlubit — leda tím, že neodešli.

Toto samo cvšem neulehčí problémy spisovatelů v exilu, jestliže existují. Avšak je-li postavení českých spisovatelů v exilu tak vešmi těžké, jak to s posměškem tvrdí český literární časopis, a bylo-li postavení spisovatelů doma tak ponižující, jak nyní přiznávají, pak není čemu se smát. Pak je to společná tragedie české literatury. A zdá se, že český spisovatel neměl na vybranou mezi dvěma záhubami, a volil tu, která více odpovídá jeho vkusu. Vyšlo na jevo, že spisovatelé jsou, doma i v cizině, zranitelnější než jiné vrstvy obyvatelstva, což ostatně bylo známo.

Ale, odhlédneme-li od osobních historií, ja-

ké je společné postavení české literatury doma i v cizině? Není nač pohlédnout s potěšením. V exilu spisovatel zápasí s velkými překážkami, jež klade cizina. K tomu ještě spisovatelé doma mají nad ním velkou, mimovolnou moc. Bývá posuzován podle nich. Svět pozoroval ruch v ruské, polské a maďarské literatuře. O Čechách se ustálil názor, že je to země, kde duchovní život ochabl. Když český exilový spisovatel se objeví, lidé jsou nakloněni ptát se: co dobrého může přijít z Galileje?

Spisovatelé z exilu brzy nenajdou překladaatele, neboť už málokdo se učí česky. Upadá zájem o to, co se děje v tomto koutě světa. Po patnáct let zde: dilettantismus, nesamostatnost, povrchnost, bázlivost, zanedbávání psychologie, nezájem o formu a o hlubší literární problémy byly vynucovány, odměňovány a dost ochotně přijímány. Obáváme se, že těchto patnáct let vrhlo českou literaturu jako celek zpět nejen o patnáct let, nýbrž o celá desetiletí.

—FEC.

## Staronové obraty

(Z rozhlasu Čsl. národní rady americké)

Potíže dnešní doby lze odvodit přímo z událostí II. světové války, a není proto márným časem vrátit se krátce zpět do jejich nejzávažnějších chvil: do chvíle, kdy Hitlerovo Německo napadlo svého tehdejšího příznivce Sovětský svaz. — Co se nak stalo?

Přes noc se změnila politika a terminologie Sovětského svazu. Západní mocnosti přestaly být "kapitalističtí dravci" a staly se "velkými demokraciemi"; z "imperialistické války" se stala "válka pro osvobození národů"; místo třídního boje se SSSR dal do "velké vlastenecké války". V Sovětském svazu bylo povoleno náboženství, útlak se zmírnil. Byla zrušena Komintern a sovětská vláda ochotně podpisovala smlouvy a závazky o tom, že nebude se vměšovat do vnitřních záležitostí jiných zemí a že zaručí svobodné volby ve všech státech, do kterých vstoupí Rudá armáda. A bojující Západ, nadšený říšovou budoucností, kterou mu tato změna Sovětského svazu slibovala, sněchal mu na pomoc bez podezření, bez výhrad, bez podmínek a bez omezení. Znaménkem bylo, že komunisté zničili ruskou demokracii; že hladomorem zdecimovali sovětské zemědělce; že zhubili mili-

ony lidí v koncentračních táborech; že umožnili Hitlerovi začít a vést II. světovou válku. Byla to pomoc a důvěra taková, že po skončení války zůstal SSSR nejsilnější velmocí v Evropě a Asii a mohl navzdor všem svým závazkům a smlouvám stáhnout Železnou oponu napříč Evropou a zkomunizovat přes půl miliardy lidí v Asii.

Tak jako před 25 lety přispěla komunistická strana Sovětského svazu svou politikou k tomu, aby mu na západní hranici vyrostlo smrtelné nebezpečí v podobě mohutného Německa, vypěstovala si po válce KS SS svou politikou stejně nebezpečného, ne-li horšího nepřitele na své jihovýchodní hranici v komunistické Číně. A zase má Západ být přiveden k tomu, aby svou pomocí vytahoval Sovětský svaz z nebezpečí, do kterého se vlastními chybami dostal. A zase se opakuje scenario z doby II. světové války: nadávky na Spojené státy a Anglii ustávají; místo studené války má nastoupit mírová koexistence; místo subverze a občanských válek hospodářská soutěž pro blaho lidstva. I po deset let marně žádaná smlouva o atomických pokusech je náhle uzavřena. Ne třídní boj, ale boj o mír se stává hlavním heslem sovětské politiky. Zase je povolováno náboženství; zase je režim uvolňován. A zase má zato svobodný svět zapomenout, že komunismus zničil demokracii v polovině Evropy; že zahubil statisíce v koncentračních táborech; že krvavě potlačil maďarskou revoluci; že sám vypěstoval to nebezpečí, proti kterému teď hledá pomoc. Znovu má být získána důvěra a dokonce podpora Západu k potlačení nového nepřítelě, po jehož nemožnosti má SSSR zůstat jako nejmohutnější a jediná velmoc na celé pevnině Evropy, Asie a Afriky.

K tomu cíli jsou zaořazeny všechny satelitní režimy, a jako vždy, Československo bude mít mezi nimi vedoucí roli. Brzy budeme svědky — jako v minulosti — velkého propagačního tažení: kostely v Československu budou plné, lidé budou mít víc k jídlu, budou moci vyjet za hranice a i uprchlíci se budou smět podívat domů, v Československu bude možno po straně kritizovat a pečlivě odměřena dávka kritiky bude dána i do tisku. A za to bude SSSR požadovat konsolidaci svého nanství v Evropě, zabezpečení Castrova útlaku na Kubě, opuštění protikomunistů

v Laosu, vytvoření neutralistických vlád — s komunisty v klíčových pozicích ve státech jižní Asie. Nezapomeňte: je to obraz kočky, která hladí sametovou tlapkou, ve které jsou zataženy a skryty ostré drápy. Dokud se komunistická strana těchto drapů nevzdá, dokud nebude donucena k tomu, aby připustila kontrolu svých vedoucích členstvem a kontrolu strany lidem ve svobodných volbách, jde jen o manévr a nesmíme polevit na bdělosti.

Dr. V. Cahlupa,

Tisková služba Čsl. Nár. Rady Americké.

## Prohlášení k 17. listopadu — mezinárodnímu dni studentstva

Československé studentstvo ve své většině bylo vždy avantgardou českého a slovenského národa. Proto krátce po okupaci Československa v roce 1939 nacisté využili studentských manifestací pro obnovení svobody v Československu jako záminky k uskutečnění svého plánu na oděpení vyššího vzdělání okupovanému národu. Nejenom slavná Karlova universita v Praze, Masarykova universita v Brně, ale i ostatní vysoké školy byly uzavřeny. V důsledku toho nemohlo 17 tisíc studentů na vysokých školách svá studia dokončit a desetitisíce dalších ani začít. Více než 1200 universitních profesorů nemohlo pokračovat ve své vědecké činnosti. Téměř 2000 universitních studentů a desítky profesorů bylo zatčeno a odvečeno do koncentračních táborů. Devět členů předsednictva Ústředního svazu československého studentstva bylo bez soudu zastřeleno. To všechno se stalo 17. listopadu 1939.

Časopisy a rozhlasové stanice svobodných zemí informovaly své národy o nacismu, který hrál životy a odíral právo na vzdělání Pařížský arcibiskup, kardinál Verdier, a Westminsterský arcibiskup, kardinál Hinsley, sloužili requiem za zavražděné studenty.

Prezident Franklin D. Roosevelt ve svém svolání ke studentům světa řekl, že 17. listopadu byl dokonán první z organizovaných zločinů, které s vypočítavou surovostí měly vyhladit všechny dnešní i budoucí

vůdce velké a demokratické republiky. Prezident československé vlády v exilu, dr. Beneš, generál de Gaulle a paní Rooseveltová vydali svá protestní prohlášení k národům. Oxfordská universita protestující proti nacistickému zneuctění akademické svobody spolu s jinými anglickými universitami umožnila dokončení studia desítkám uprchlých československých studentů. Anglický studentský svaz na manifestaci studentů 26 národů navrhl, aby byl 17. listopad prohlášen za Mezinárodní den studentstva. Roku 1942 byl tento návrh schválen 50 národy zúčastněnými na zasedání International Student Assembly ve Washingtoně.

Po uchválení mezí v Československu roku 1948 komunistickou stranou začaly komunistické studentské organizace oslavovat 17. listopad jako svůj svátek, přestože současně lživě oznámily za fašisty oněch 9 zavražděných studentských funkcionářů. Dnes ještě méně mají komunisté právo dovolávat se 17. listopadu: také komunistické milice střílely do demonstrujících studentů v Praze 1948; a také komunisté — stejně jako nacisti — odírali universitní vzdělání tisícům mladých Čechů a Slováků pro jejich sociální původ nebo antikomunistické stanovisko jejich rodičů.

17. listopad tedy symbolizuje nejen nacistické, ale i komunistické popření práva na vzdělání, potlačení svobody ducha a zneuctění akademické svobody v Československu. A protože podobná situace je i v ostatních komunistických ovládaných státech, znamená to ohrožení rovněž vzdělání oněch národů. A vzhledem k tomu, že světová kultura se udržuje a roste svobodnou výměnou duchovních hodnot mezi národy, znamená to i ohrožení kulturního rozmachu lidstva.

Připomínající tento stav, prosíme, aby ve studentských a kulturních organizacích bylo učiněno vše k odvrácení této hrozby a aby byly podporovány snahy k odčinění dnešního bezpráví všude tam, kde je odčiněno vzdělání z důvodů politických, rasových, náboženských a sociálních diskriminací.

Za Klub svobodné kultury: S. Berka.

Za Masarykův klub při Chicagské universitě: Václav Láská.

## PROGRAM SOCIALISTICKÉ MLÁDEŽE PRO VÝCHODOSTŘEDNÍ EVROPU

Ve Vídni vyšla t. r. malá knížka s programem Socialistické internacionály mládeže (Program pro Východostřední Evropu). Pro zajímavost otiskujeme deset programových bodů:

1. Každý občan požívá plné svobody projevu. Zákony určují prostředky — v rámci potřeb společnosti — kterými společnost chrání a zajišťuje svobodu tisku, spolčování, přesvědčení a svobodu shromažďovací. Noviny a časopisy mohou být vydávány organizacemi a skupinami občanů bez jakéhokoli omezení neb povolení.

2. Je zaručeno právo na stávku.

3. Před zákonem jsou si všichni občané rovni. Demokratický soudní systém je naprosto nezávislý.

4. Svoboda náboženství a odluka církve od státu.

5. Propuštění všech politických vězňů a zrušení trestu smrti.

6. Reorganizace masových organizací podle zásad socialistické samosprávy.

7. Zneemožňování zásahů orgánů bezpečnostních úřadů do denního života občanů. Sít konfidentů, agentů a provokatérů musí být zrušena. Činnost bezpečnostních úřadů musí být za vedení a nad dohledem zvláštního parlamentního výboru omezena na ochranu demokratických práv a svobod občanů a bezpečnosti státu. Politické a finanční vřsady bezpečnostních orgánů musí být zrušeny.

8. Ozbrojené nhraniční jednotky musí být zrušeny a hranice otevřeny. Každý občan má právo opustit s čistými úmysly natrvalo nebo dočasně svou vlast. Požadavek viz mezi státy východostřední Evropy bude okamžitě zrušen. Postupně musí být zrušeno udělování viz na základě oboustranných dohod i s ostatními státy.

9. Parlament kontroluje státní zprávy. Je nutno provést reorganizaci národních výborů tak, aby občané mohli přímo řešit místní, okresní a krajské problémy sociální, hospodářské, politické i kulturní.

10. Síla a výzbroj demokratické armády, jejíž úkolem je výlučně obrana republiky, musí odpovídat v první řadě potřebám mezinárodní situace.

## Z našeho Siona a odjinud

Farář Spojené církve Kristovy a židovský rabín spolupracovali na vydání laického průvodce k Bibli. Novozákonní část této studijní příručky byla vypracována Dr. Mark B. Stricklandem a starozákonní oddíl rabínem Samuelem Umenem. Titul knihy jest "A Pathway to the Bible" (Stezka k Bibli). Vydavatelem knihy jest filosofická knihovna v New Yorku.

President rady evangelických církví v Německu Dr. Kurt Scharf a kardinál Frings, římsko-katolický arcibiskup v Kolíně, schválili plán k vydání jednotného notového vydání písní užívaných v německých církvích. Toto nové vydání má nahradit dosavadní dvě rozličná vydání. Dr. Scharf prohlásil, že evangelická rada považuje plán za povzbuzující a nadějně znamení bližší církevní spolupráce.

Skot, Frederick L. Courts, byl zvolen generálem Armády Spásy. Nový předsedající důstojník Armády Spásy se narodil v Kirkcaldy, Skotsko a od r. 1957 byl komisařem Armády v Australii. Nový vůdce Armády Spásy jest 64 roků star. Nastupuje na místo generála Wilfreda Kitchinga, který dosáhl 70 let.

Římsko-katolický arcibiskup v Cuenca, Ecuador, exkomunikoval všechny římsko-katolické rodiče, kteří posílali své děti do lutheránské školy. Arcibiskup obvinil lutheránské knihy s proselytismu. Škola, založená před několika lety, poskytuje výchovu ve španělské řeči a jest uznána vládou.

Ve španělském věstníku ministerstva informací bylo nedávno oznámeno, že "informace pro turisty o místech a době evangelických bohoslužeb nemají být zadržovány či zatažovány v hotelích neb v cestovních kancelářích". Baptistské kazatel v Las Palmas, po přečtení tohoto věstníku, si nechal natisknouti církevní oznámení ve třech jazycích a zaslal je do všech hotelů, konviklátů a cestovních kanceláří v Las Palmas. Toto zveřejnění evangelických bohoslužeb mělo za následek, že řada francouzských a německých turistů se účastnila bohoslužeb v malé bap-

tistické kapli. Dovolení veřejného oznámení evangelických služeb jest považováno za významný krok na cestě k větší náboženské snášenlivosti ve španělsku.

Průzkum výkopů pravěkého hradiště u Vrcovic na Písecku dokazuje, že nejstarší osídlenci západních Čech přišli z jihovýchodu, především z Moravy, před 3500 lety. (V. L.)

Slovenští revizionisté pokračují ve svých útocích na Novotného vládu a členy čsl. politbyra. President Novotný prozatím nemá valného úspěchu v členění těmito útokům.

25. září odletěli z Prahy do Říma českoslovenští biskupové, kteří se zúčastní druhé části vatikánského koncilu. Jsou to apoštolský administrátor nitranský dr. Nečeň, apoštolský administrátor trnavský dr. Lazík, kapitulní vikář rožňavský dr. Pobožný, administrátor v Moravské Hrušové dr. Tomášek a kapitulní vikář litoměřický dr. Oliva. V předvečer odletu je přijal ministr školství a kultury Čestmír Císař a ministr zdravotnictví dr. Josef Plojhar, hlásil pražský rozhlas 25. září.

—FEC.

Nová Spojená evangelická církev v Equadoru, která jest ještě ve stadiu organizačním, zahájila již svoji misijní činnost. Členové cestují na koních více jak osm hodin přes Andy do údolí Amazonky, do vzdálené indiánské vesnice Oyacachi. — Equadorští evangelici navštívili poprvé vesnici Oyacachi na výzvu domorodého obyvatelstva, které je požádalo, aby tam přišli "kázat evangelium." Misionáři tam našli potomky Indiánů, kteří kdysi utekli před Incas indiány a ukrývali se v tomto nedostupném údolí dlouho před tím, než španělští dobyvatelé ovládli jižní Ameriku. Misionáři byli přijati velmi srdečně tamním obyvatelstvem. — Misionáři Spojené Andeské Indiánské Misie (UIAM) spolupracují s malou, ale rostoucí novou církví. Spojená církev jest podporována čtyřmi americkými denominacemi: Presbyteriální církví, USA; Evangelickou církví Jednoty Bratrské (EUB); a Spojenou Církví Kristovou (kongregační a evang. reformovanou). (EPS).

Ústřední výbor Světové rady církví přijal v Rochestru, N. Y., do členství Rady československou církev, která čítá asi 750,000 členů. Československá církev se ucházela o členství v radě několikrát, ale vždy ji v tom bylo zamezeno z věroučných důvodů. (Podmínkou členství v radě jest prohlášení vyznání víry v Ježíše Krista, Syna Božího, skrze něhož Bůh sám, přijav lidskou podobu, prokázal dílo spasení.) Počet členských denominací ve Světové radě církví dostoupil čísla 209 a představuje více jak 350,000,000.

Předplatné a dary na časopis a práci Jednoty došli do 15. října 1963.

Dr. L. K. Feierabend, Wash., 16, D.C., dar 1.00  
Mrs. Vlasta Mucala, Weimar, Texas 1.00  
Mrs. Jennie Yazel, Chicago 23, Ill., přdp. 2.00  
Geo. Selong, Uniontown, Penna., předpl.

a dar ..... 5.00

Mrs. Rose Jindra Sartory, Pittsburgh, Pa.,

"In loving memory of my mother  
Julie Jindra, the following friends  
donated:—

Mr. & Mrs. Howard Holets and Mrs. Elizabeth Holets, Coraopolis, Penna. .... 20.00  
Mr. & Mrs. Martin Hozak, Clinton, Pa. 10.00  
Mr. & Mrs. Thos. Hardy, Oradell, N. J. 10.00  
Mrs. Anna Sirny, Coraopolis, Pa., dar od přátel k uctění památky hr. Pavla Kulíška, Coraopolis, Pa. .... \$5.00  
Mrs. Anna Dukátník, Mosinee, Wis., dar k uctění památky bratra Jana Slováčka, Taylor, Texas ..... 2.00  
Mrs. Terezie Čermák, Forest Park, Ill., dar k uctění památky milé přítelkyně Anežky Motyčkové, Clarkson, Neb. 10.00

S díky přijala a o další pomoc prosí,  
Národní jednota čsl. protestantů, Mr. John Onie, Treas., 4800 So. Hoyne Ave., Chicago 9, Illinois.